

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Písemná práce k bakalářské zkoušce

**Kulturně vzdělávací projekt v obecně prospěšné
společnosti Rozmarýna**

Jitka Tomanová

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2009

Prague college of psychosocial studies

Bachelor thesis

**Cultural and educational project in generally beneficiary
association Rozmarýna**

Jitka Tomanová

The Diplom Thesis Work Supervizor: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou práci k bakalářské zkoušce zpracovala samostatně a cituji v ní veškeré prameny, které jsem použila.

V Praze, dne: 29.4.2009

Poděkování

Děkuji Doc. PhDr. Jaroslavu Koťovi, za odborné vedení, které mi poskytl při vypracovávání bakalářské práce. Dále děkuji MUDr. Olze Dostálové, CSc. za cenné stylistické připomínky.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá úspěšností Kulturně vzdělávacího projektu v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna v souvislosti s problematikou dětí v dětských domovech.

Autorka nejprve pojednává o jednotlivých aspektech projektu, které jeho přínos ovlivňují (Rozmarýna o.p.s., jako zázemí Kulturně vzdělávacího projektu, Kulturně vzdělávací projekt samotný, realizátoři projektu a specifika dětí z dětských domovů).

Dále jsou v práci uvedené kazuistiky dětí, které projektem prošly. Jsou zmíněné za účelem konkrétního dokreslení působení projektu.

Klíčová slova:

Dětský domov

Dobrovolnictví

Dobrovolník

Kazuistika

Obecně prospěšná společnost

Projekt

Psychická deprivace

Sociální dovednosti

Syndrom CAN

Abstrakt:

This bachelor thesis deals with success of the Cultural and educational project in generally beneficiary association Rozmarýna in connection with the issue of children in children's home.

The author first discusses the various aspects of the project which affect its contribution (Rozmarýna o.p.s., as a background of it's Cultural and educational project, Cultural and educational project itself, project realizators, specificities of children from children's homes).

Furthermore, the work presents case reports of children who have gone through the project. Case reports are mentioned in order to illustrate the operation of a particular project.

Key words:

Case report

Emotional deprivation

Generally beneficiary association

Child abuse and neglect

Children's home

Project

Social skill

Volunteering

Volunteer

Obsah

ÚVOD.....	1
1 KLÍČOVÉ POJMY.....	2
1.1 OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST.....	2
1.2 PROJEKT.....	2
1.3 DOBROVOLNICTVÍ.....	2
1.4 DOBROVOLNÍK.....	3
1.5 DĚTSKÝ DOMOV.....	3
1.6 PSYCHICKÁ DEPRIVACE.....	3
1.7 SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI.....	3
1.8 SYNDROM CAN.....	3
1.9 KAZUISTIKA.....	4
2 POPIS ZAŘÍZENÍ ROZMARÝNY O.P.S.....	5
2.1 POSLÁNÍ A CÍLE ROZMARÝNY O.P.S.....	5
2.2 PŘÍSTUP ROZMARÝNY O.P.S. KE KLIENTŮM A ZAMĚSTNANCŮM.....	5
2.2.1 Rozmarýnský přístup ke klientům.....	5
2.2.2 Rozmarýnský přístup k zaměstnancům.....	6
2.3 POSKYTOVANÉ SLUŽBY A PROJEKTY.....	6
2.3.1 Program Za ruku	6
2.3.2 Program Ruku v ruce.....	7
3 KULTURNĚ VZDĚLÁVACÍ PROJEKT.....	8
3.1 VÝVOJ KULTURNĚ VZDĚLÁVACÍHO PROJEKTU.....	9
3.1.1 Fotomaraton Nechte procitnout své pocity 2006/2007.....	9
3.1.2 Soy loco por ti America 2007/2008.....	10
3.1.3 Já ve světě 2008/2009.....	11
3.1.3.1 Konkrétní průběh projektu Já ve světě ve školním roce 008/2009	13
3.1.4 Projekt Komunita 2009/2010.....	14
4 DOBROVOLNICTVÍ V ROZMARÝNĚ.....	17
4.1 PODMÍNKY DOBROVOLNICTVÍ.....	18
4.2 NÁPLŇ PRÁCE DOBROVOLNÍKA V ROZMARÝNĚ O.P.S.....	19
4.2.1 Realizace Kulturně vzdělávacího projektu.....	19
4.2.2 Veřejné prezentace Rozmarýny o.p.s.....	20
4.3 MOTIVACE DOBROVOLNÍKŮ V ROZMARÝNĚ O.P.S.....	20
4.4 NÁPLŇ PRÁCE KOORDINÁTORKY DOBROVOLNÍKŮ V ROZMARÝNĚ O.P.S.....	21

5 CÍLOVÁ SKUPINA.....	23
5.1 PODMÍNKY PŘIJETÍ DÍTĚTE DO DĚTSKÉHO DOMOVA.....	23
5.2 DĚTSKÝ DOMOV JAKO PROSTŘEDÍ PRO ŽIVOT DÍTĚTE.....	23
5.3 SPECIFIKA DĚTÍ V DĚTSKÝCH DOMOVECH.....	24
5.3.1 Sociální dovednosti.....	25
5.3.2 Psychická deprivace a subdeprivace.....	26
5.3.3 Syndrom CAN.....	28
5.4 ODOLNOST VŮČI ZÁTĚŽOVÝM SITUACÍM.....	31
6 PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
6.1 KAZUISTIKA - RADKA.....	33
6.1.1 Rodinná anamnéza.....	33
6.1.2 Osobní anamnéza.....	33
6.1.3 Osobní kontakt v rámci Kulturně vzdělávacího projektu.....	34
6.1.4 Navrhované řešení a plán sociální pomoci.....	35
6.1.5 Hodnocení.....	36
6.2 KAZUISTIKA - ADAM.....	36
6.2.1 Rodinná anamnéza.....	36
6.2.2 Osobní anamnéza.....	37
6.2.3 Osobní kontakt v rámci Kulturně vzdělávacího projektu.....	37
6.2.4 Psychologická péče.....	38
6.2.5 Hodnocení.....	38
6.3 KAZUISTIKA - TOMÁŠ.....	38
6.3.1 Rodinná anamnéza.....	38
6.3.2 Osobní anamnéza.....	39
6.3.3 Osobní kontakt v rámci Kulturně vzdělávacího projektu.....	40
6.3.4 Psychologická péče.....	40
6.3.5 Hodnocení.....	41
ZÁVĚR.....	42
SOUPIS BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	43

Úvod

Záměrem bakalářské práce Kulturně vzdělávací projekt v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna je ucelený pohled na problematiku dětí a mladých lidí z dětského domova v kontextu Kulturně vzdělávacího projektu a především zhodnocení přínosu zmiňovaného projektu.

První kapitola bude obsahovat vymezení klíčových pojmů této bakalářské práce.

V druhé kapitole bude popis Rozmarýny o.p.s. V popisu se budu zabývat posláním, cíli a rozmarýnským přístupem ke klientům a zaměstnancům. Dále se zmíním o projektech probíhajících pod záštitou Rozmarýny o.p.s. Tyto projekty jsou rozčleněné do dvou programů: Za ruku (preventivní program) a Ruku v ruce (podporující program).

V další kapitole se budu podrobněji věnovat Kulturně vzdělávacímu projektu, který spadá do preventivního programu Za ruku. Budu zde pojednávat o vývoji, cílech a samotné realizaci Kulturně vzdělávacího projektu.

Čtvrtá kapitola se bude zabývat realizátory Kulturně vzdělávacího projektu, tedy dobrovolníky. Zde se budu věnovat typům dobrovolnictví v Rozmarýně o.p.s a jeho podmínkám. Zmíním se zde také o náplni práce dobrovolníků, dále pak o náplni práce a funkci koordinátora dobrovolníků. Dále se v této kapitole dotknu motivace dobrovolníků, kde se budu opírat jak o literaturu, tak o osobní zkušenost a pohovory s dobrovolníky.

Poslední kapitola teoretické části se bude věnovat cílové skupině klientů Rozmarýny o.p.s., dětem a mladým lidem z dětského domova. Zde stručně uvedu, jak se děti do dětského domova dostanou, podrobněji pak specifika dětí v tomto druhu ústavního zařízení.

Výzkumná část bude postavena na kazuistikách dětí z dětského domova. Kazuistiky budou obsahovat rodinnou a osobní anamnézu, popis interakce s dobrovolníky, řešení problému dítěte a konečné hodnocení.

1 Klíčové pojmy

Vymezené klíčové pojmy jsou řazeny s ohledem na členění kapitol v bakalářské práci Kulturně vzdělávací projekt v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna.

1.1 Obecně prospěšná společnost

Obecně prospěšné společnosti jsou typem neziskové právnické osoby, jejímž hlavním posláním je poskytovat obecně prospěšné služby (Obecně prospěšná společnost, 2005).

1.2 Projekt

Projekt je časově ohraničené úsilí směřující k vytvoření unikátního produktu nebo služby. Klíčové je omezení projektu v čase a jedinečnost jeho výstupů, protože právě tyto charakteristiky ho odlišují od procesu. Projekt je činnost u které je jasně definován její konec, a to jak z pohledu času (kdy činnosti skončí), tak z pohledu výstupu (čeho bude činností dosaženo). Vedle času a cíle je projekt ohraničen také zdroji, které jsou pro jeho realizaci k dispozici (Projekt, 2008).

1.3 Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu (Tošnar, Sozanská, 2006).

Stejní autoři definují dobrovolnictví dalším způsobem: „Dobrovolnictví není oběť, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacením v mezilidských vztazích“ (Tošnar, Sozanská, 2006, s. 18).

1.4 Dobrovolník

Dobrovolník dává část svého času, energie a schopností. Za vykonanou činnost nedostává finanční odměnu. Jeho odměnou je dobrý pocit z pomoci ostatním, zkušenosti a přátelství (Co je vlastně dobrovolnictví?, 2009).

1.5 Dětský domov

Dětský domov je jedním z typů ústavního prostředí pro náhradní výchovu dětí, které z různých důvodů nemohou být vychovávány v rodině. Děti jsou zde umisťovány obvykle od 3 let věku do dosažení plnoletosti, případně do doby ukončení studia (nejdéle však do 26 let) (Dětský domov, 1999).

1.6 Psychická deprivace

Langmeier a Matějček (1974, s.22) definují psychickou deprivaci takto: „Psychická deprivace je psychický stav vzniklý následkem takových životních situací, kdy subjektu není dána příležitost k ukojení některé jeho základní (vitální) potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu.“

Stejně depriviční podmínky působí rozdílně na děti různého věku a různé vývojové úrovně, různého pohlaví, různého konstitučního vybavení a rozdílně působí také na děti zdravé a děti s organickým nebo mentálním postižením (Langmeier, Matějček, 1974).

1.7 Sociální dovednosti

Sociální dovednosti jsou komunikativními schopnostmi člověka. Tyto komunitativní schopnosti jsou uplatňovány v sociálním kontaktu, který zahrnuje běžné (pozdrav, telefonování apod.) i složité sociální dovednosti (dávání a přijímání komplimentů, umění naslouchat druhému apod.) (Vaníčková, Provazníková, 2006).

1.8 Syndrom CAN

Zkratka CAN pochází z anglického názvu child abuse and neglect, což v překladu znamená zneužívání (týrání) a zanedbávání dítěte (Hartl, Hartlová, 2000).

Syndrom CAN byl poprvé identifikován na III. evropské konferenci pro prevenci týrání dětí, která byla v Praze v roce 1991 (Vaníčková, Provazníková, 2006).

Do obsahu syndromu CAN spadá tělesné týrání, pohlavní zneužívání, psychické týrání, zanedbávání a systémové týrání (Vaníčková, Provazníková, 2006).

Hartl a Hartlová (2000, s. 636) vymezují syndrom CAN jako: „zneužívání, zanedbávání dítěte, podle definice Rady Evropy se pod syndrom CAN zahrnují jakékoli vědomé nebo nevědomé aktivity, jichž se dopouští dospělý (rodič, vychovatel, jiná osoba) na dítěti a jejichž následkem dochází k poškození zdraví a zdravého vývoje dítěte.“

1.9 Kazuistika

Kazuistika je popis jednotlivého případu (např.: vznik, průběh a léčení psychické poruchy; odstranění povahové vlastnosti apod.). Může se týkat jedince, skupiny lidí nebo instituce. Slouží jako pomoc a srovnání pro podobné případy (Hartl, Hartlová, 2000).

2 Popis zařízení Rozmarýny o.p.s.

Rozmarýna byla zapsána do rejstříku obecně prospěšných společností v prosinci roku 2005. Od té doby podporuje děti vyrůstající v dětských domovech a mladé dospělé, kteří dětský domov opouštějí (Zakládací smlouva Rozmarýny o.p.s., 2005).

2.1 Poslání a cíle Rozmarýny o.p.s.

Poslání Rozmarýny o.p.s. je zformulováno takto: „Mladí lidé bez rodinného zázemí se musí postavit na vlastní nohy dříve, než jsou na to připraveni. Rozmarýna jim pomáhá začít. Tam, kde potřebují, jak potřebují a jak dlouho potřebují“ (Kosová, Purková 2009).

Cílem Rozmarýny je reálné plnění poslání. To znamená poskytnutí takové podpory, aby byli klienti schopni zařadit se do společnosti a samostatně se o sebe postarat tak, aby byli nezávislí na využívání sociálních služeb.

Na plnění tohoto poslání se podílí všechny projekty, které Rozmarýna o.p.s. realizuje.

2.2 Přístup Rozmarýny o.p.s. ke klientům a zaměstnancům

2.2.1 Rozmarýnský přístup ke klientům

Rozmarýna o.p.s. se snaží ke klientům přistupovat tak, aby její pomoc a podpora nebyla kontraproduktivní. Čím starší klient je, tím menší je aktivita ze strany Rozmarýny, a tím větší jsou nároky na aktivitu ze strany klienta. Tato zásada brání tomu, aby poskytovaná podpora nevedla k uvíznutí klienta v záchranné sociální síti. Kontraproduktivně se Rozmarýna brání také tak, že klientům neposkytuje materiální ale osobnostní podporu. Děti a mladí lidé v dětském domově si často zvyknou na servis, který tento typ ústavní výchovy přináší. Hovoříme-li o středočeských domovech nebo o domovech blízko velkých měst, je pro ně typická velká materiální podpora sponzorů. Sponzoři o sobě často vzájemně nevědí nebo nevěnují pozornost tomu, jakou podporu už konkrétní domov dostal. Z tohoto důvodu se stává, že děti mají nadbytek

elektroniky, hraček nebo oblečení. Důsledkem může být, že děti nepoznají hodnotu peněz, nemají potřebu se o něco snažit, něco si zasloužit. Některé děti si zvyknou na fakt, že vše od dárců po služby dostanou, protože jsou z dětského domova.

2.2.2 Rozmarýnský přístup k zaměstnancům

Zaměstnanci jsou jediným pracovním nástrojem Rozmarýny o.p.s. Proto se její přístup zakládá na myšlence, že spokojený zaměstnanec je dobrý zaměstnanec.

V Rozmarýně se dbá na otevřenost a názory všech zúčastněných. Všichni zaměstnanci se mohou vyjadřovat ke všem projektům. Důležitou proměnou v přístupu Rozmarýny je finanční ohodnocení a podpora vzdělávání. Vedení Rozmarýny sdílí názor, že práce v neziskovém sektoru nemusí být nutně podprůměrně platově ohodnocena, tudíž většina finančních prostředků hradí personální zajištění projektů. Kvalitu zaměstnanců zvyšuje jejich vzdělání, proto Rozmarýna pořádá tematické semináře a podporuje plány osobního rozvoje svých lidí.

2.3 Poskytované služby a projekty

2.3.1 Program Za ruku

První program Za ruku je preventivní. Je určen pro děti a mladé lidi vyrůstající v ústavní výchově. Programovým cílem se stala předpříprava pro druhý program Ruku v ruce, který je pro klienty náročný z důvodu jejich úplného osamostatňování, ve kterém v tomto projektu dochází. Skládá se ze tří navazujících projektů: Kulturně vzdělávací projekt, SAMOfor a Za SAMOstatností, které jsou individuálně nastavené podle potřeb a představ jednotlivých zařízení, kde se projekty realizují (Kosová, Purková 2009).

Kulturně vzdělávací projekt je první v řadě navazujících projektů. Realizují ho dobrovolníci a je založen na informování dětí prostřednictvím volnočasových aktivit. Vytváří neformální prostor pro komunikaci.

Projekt SAMOfor vedou odborní lektoři. Je založen na intenzivním setkávání a podporuje rozvoj sociálních dovedností.

Za SAMOstatností je poslední z projektů, který je určen pro dětižijící v dětském domově. Veden je odbornými lektory, kteří informují klienty o možnostech, které mají po opuštění dětského domova.

2.3.2 Program Ruku v ruce

Druhý program Ruku v ruce je určen pro mladé lidi po odchodu z dětského domova. Programovým cílem je samostatný člověk nezávislý na sociálních službách a spokojený s kvalitou svého života (Kosová, Purková 2009).

Program se skládá z projektů Rozlet a Rozmar.

Rozlet je založen na principu casemanagementu a podporuje mladé lidi po odchodu z dětského domova. Je veden zkušenými psychology, kteří se snaží, aby jejich klienti neskončili v sociální síti.

Rozmar je zároveň název kavárny, kde budou moci klienti pracovat na pozicích kuchař, číšník. Tento jediný projekt bude aspirovat na pozici sociální služby, tudíž se bude řídit standardy sociální péče.

3 Kulturně vzdělávací projekt

Kulturně vzdělávací projekt je určen pro nejmladší klienty Rozmarýny o.p.s. Vymezená věková hranice je 10 až 13 let (Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2006, 2007). Toto rozpětí je myšleno spíše jako vymezení mentálního věku než věku fyzického. Důvodem je specifikum individuálního psychického a sociálního vývoje dětí z dětských domovů. Mnoho těchto dětí prožilo trauma, které v některých případech nebylo řádně zpracované. Následky se mohou projevit právě na kontinuitě psychického a sociálního vývoje (Vágnerová, 2005).

Projekt je založen na hrách, výtvarných a pohybových aktivitách, během kterých se naplňují stanovené cíle Kulturně vzdělávacího projektu.

Jedním z cílů je děti s Rozmarýnou seznámit a navázat základní formu spolupráce prostřednictvím dlouhodobého setkávání. Cíl vyplynul z faktu, že tento projekt je první možností, jak se o Rozmarýně o.p.s. mohou děti dozvědět. Vyhodnocení úspěšnosti cíle se postupně ukazuje. První klienti Kulturně vzdělávacího projektu dorůstají do věku, kdy se přesouvají do projektu navazujícího. Zdá se, že děti, které s Rozmarýnou spolupracují od začátku, tedy dlouhodobě, často zůstávají i v období puberty, kdy někteří klienti z projektu odcházejí (Tomanová, 2008).

Dalším záměrem je vytvoření spolupráce komunity dětského domova s jeho okolím. Tento záměr byl stanoven po konzultaci projektových cílů s řediteli dětských domovů Ledce a Nové Strašecí, kteří se již delší dobu snaží otevřít dětský domov ostatním občanům prostřednictvím besed a seminářů. Předsudky o dětech z domova a o dětském domově samotném přetrvávají, což může být také jedním z důvodů, proč jsou tyto pokusy stále vcelku neúspěšné. Proto se Rozmarýna nabídla jako mediátor mezi dětským domovem a okolím (Tomanová, 2008).

Dobrovolníci jako realizátoři tohoto projektu zajišťují plnění dalšího cíle - utváření neformálního prostoru pro setkávání.

Děti z dětských domovů se často setkávají s odborníky jako jsou psychologové, vychovatelky či učitelé a lektoři, kteří mají ze své pozice zatížený pohled na projevy konkrétních dětí. Dobrovolníci se chovají k dětem spontánně a přirozeně – neanalyzují psychické a sociální pozadí jejich života. Z tohoto přístupu plynou také problémy, ale pozitivní je kombinace odborného a laického (Tomanová, 2008).

3.1 Vývoj Kulturně vzdělávacího projektu

3.1.1 Fotomaraton Nechte procitnout své pocity 2006/2007

První podobou projektu byl interaktivní workshop Fotomaraton Nechte procitnout své pocity, který probíhal od července 2006 do května 2007 v dětském domově Klánovice, Počernice a v Dětském domově se školou Jana Masaryka.

Děti dostaly k dispozici fotoaparáty a profesionální fotografky se jim snažily předat svoje znalosti a zkušenosti. Pořízené snímky byly vystaveny na prodejní vernisáži. Projekt byl realizován dobrovolníky, kteří s Rozmarýnou spolupracovali jednorázově (Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2006, 2007).

Cílem bylo nabídnout dětem novou zkušenost, dovednost nebo zálibu. V případě, že by se ukázal talent některého z dětí, mělo možnost své nadání dále rozvíjet.

Druhým cílem se stalo získání sociálních dovedností vycházejících z aktivní účasti na přípravě a realizaci veřejné prezentace jejich vlastních fotografií.

Posledním záměrem bylo navázání vztahu mezi dětmi a Rozmarýnou. Na plnění tohoto záměru se dbá i v dalších podobách Kulturně vzdělávacího projektu.

Fotografování byla pro děti atraktivní zábava, ale jelikož se jednalo o první projekt realizovaný bez zkušeností, první dva cíle se nepodařilo naplnit.

Nebyly stanoveny indikátory plnění cílů a nikdo z realizátorů toto plnění neohlídal. Úspěchem byla navázaná spolupráce s dětskými domovy Klánovice a Dolní Počernice (Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2006, 2007).

3.1.2 Soy loco por ti America 2007/2008

Druhá varianta Kulturně vzdělávacího projektu byla časově rozvržena do školního roku. Program se rozčlenil do pěti setkání, které spojovalo hlavní téma Jižní Amerika. Projekt byl nazván Soy loco por ti America aneb Jsem do tebe blázen, Ameriko. Program vedla především dvojice mužů v rolích jihoamerického šamana a jeho tlumočnicka. Dobrovolníci zde byli spíše v pomocné funkci, ale byly to již stále tři týmy, které jezdily do dětského domova Klánovice, Ledce a Nové Strašecí (Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2007, 2008).

Prostřednictvím příběhů a her děti měly pochopit význam hodnot jako je zdraví, přátelství, spolupráce apod. Snaha objasnit dětem, co hodnoty znamenají a přivést je k zamyšlení nad těmi vlastními, bylo úspěšné na racionální úrovni. Nakolik si poznání zvnitřnily se měřit nedá (Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2007, 2008).

Podstatná byla vzdělávací složka projektu, která měla za úkol informovat netradiční formou o jihoamerické kultuře, obyvatelích a zvycích. Tento cíl se podařilo splnit (Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2007, 2008). Evaluační metodou bylo dotazování na závěrečném setkání, kde se potvrdil předpoklad, že data z emocionální paměti se dětem vybavovala lépe než z obrazové nebo podmíněně reflexivní paměti (Vágnerová, 2004).

Dalším cílem projektu bylo propojení dětí z dětského domova s handicapovanými lidmi. Konkrétně s domovem pro seniory Slaný a Nové Strašecí a se školou pro sluchově postiženou mládež v Praze Radlicích. Původní myšlenka byla, dětem, které jsou zvyklé pomoc přijímat, nabídnout roli člověka, který pomoc nabízí. Tento ideál zůstal nenaplněn. Důvodem neúspěchu, bylo pochybení ze strany Rozmarýny. Předpoklad byl, že děti z dětského domova si budou seniorů vážit a sluchově postiženým budou chtít

pomáhat. V realitě se děti starých lidí štítily a odmítaly s nimi spolupracovat. Spolupráce se sluchově postiženými dětmi je zajímavá jen první setkání, kdy se seznamovaly se znakovou řečí. Při dalších setkáních byly děti znužené a odmítaly respektovat tempo, kterým sluchově postižení pracovali. Kromě sluchově postižených se projektu zúčastnilo také pár dětí s kombinovaným postižením, takže délka zadávání úkolů, případně prezentací výtvorů se prodlužovala, což nakonec vedlo k tomu, že byl projekt dokončen paralelně v dětském domově Klánovice a ve škole pro sluchově postiženou mládež v Praze Radlicích (Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2007, 2008). Tomuto nezdaru se dalo předejít. Ještě před prvním společným setkáním měla proběhnout diskuze s dětmi o seniorech a sluchově postižených. Děti by tak byly lépe připravené na vzájemné odlišnosti a upozorněné na pozitivní stránky spolupráce. Tato diskuze proběhla až po polovině projektu a účinek byl viditelný v domovech pro seniory.

Idea, že tento projekt bude začátkem spolupráce mezi institucemi, která bude pokračovat dál bez Rozmarýny, byla lichá.

3.1.3 Já ve světě 2008/2009

Ve školním roce 2008/2009 je téma Kulturně vzdělávacího projektu Já ve světě. Základní koncepce zůstala stejná - stálé týmy dobrovolníků jezdí pětkrát během školního roku do prostor dětského domova. Spolupráce byla navázána se stejnými dětskými domovy jako v předchozím roce (Klánovice, Ledce a Nové Strašecí). S dětským domovem Klánovice byla po prvním setkání spolupráce pro tento školní rok pozastavena. Důvodem byly interní změny v dětském domově (Tomanová, 2008).

Změnou v projektu se stala větší odpovědnost vložená do rukou dobrovolníků. Oproti školnímu roku 2007/2008, kdy byli dobrovolníci spíše pomocníky, se tentokrát podílejí na přípravě programu a pouze oni ho realizují (Tomanová, 2008).

Forma vzdělávání zůstala na bázi her, ale její obsah se změnil. V projektu Já ve světě se dobrovolníci snaží dětem předat praktické informace

využitelné v různých oblastech běžného života. Každé setkání se věnuje určitému tématu, o kterém se děti dozvídají více informací nebo si upevňují znalosti, které již mají. Po poradě s řediteli dětských domovů byla zvolena témata: Zdraví a nemoc (hygiena, péče o tělo, drogy, alkohol, vědomí hodnoty vlastního těla), Škola, volný čas a povolání (možnosti trávení volného času, důležitost vzdělání, čím chci být a proč), Spolupráce versus samostatná práce (co je kdy lepší a proč, učíme se spolupracovat a komunikovat ve skupině), Kluci versus holky (co máme společné, co rozdílné, sexualita) (Tomanová, 2008).

V souvislosti se vzdělávací složkou je trénink základních sociálních dovedností (komunikace, spolupráce, respektování hranic a pravidel), které se dobrovolníci snaží svou intervencí upevnit. Trénink se odehrává při interakci dětí s dobrovolníky nebo mezi dětmi samotnými (Tomanová, 2008).

Ředitelé dětských domovů Rozmarýnu informovali, že i přes jejich snahu se okolí od dětského domova distancuje. Na základě toho byl stanoven nový cíl – propojení dětského domova s okolní komunitou. Rozmarýna tedy nabídla účast na Kulturně vzdělávacím projektu i kamarádům dětí z domova. Tento cíl však zůstává nenaplněn. Dosud se na programu neobjevilo jediné dítě, které by nebylo z dětského domova (Tomanová, 2008).

V Dětském domově Ledce je důvodem neúspěchu fakt, že součástí dětského domova je speciální škola, kterou navštěvuje většina dětí, které se účastní Kulturně vzdělávacího projektu. V Novém Strašecí není důvod takto zřejmý. Příčin může být mnoho: malá reklama projektu, nezájem dětí o podobné aktivity nebo zmiňované předsudky vůči dětskému domovu. Možností je také to, že se děti z dětského domova ve škole sdružují především mezi sebou a k interakci s dětmi z rodin nemusí docházet tak intenzivně, aby je děti na projekt pozvaly. Toto jsou ovšem jen nepotvrzené domněnky.

3.1.3.1 Konkrétní průběh projektu Já ve světě ve školním roce 008/2009

Setkání probíhají z pravidla v sobotu odpoledne, v prostorech dětského domova. Jednotlivá setkání mají různá témata, ale základní schéma zůstává stejné (Tomanová, 2008).

Aby setkání mohlo proběhnout, je nutná příprava. Hrubou podobu programu sestavuje manažerka projektu s ohledem na téma setkání a cíl projektu, který konzultuje s odbornou garantkou. Na finální verzi se podílí jednotlivé týmy dobrovolníků, které znají děti v domově, kam jezdí, takže mohou brát v potaz jejich zájmy a schopnosti. Po sestavení programu si dobrovolníci rozeberou jednotlivé aktivity, které mají od té chvíle na starost i s jejich přípravou. V případě potřeby se mohou obrátit na manažerku projektu a koordinátorku dobrovolníků v jedné osobě (Tomanová, 2008).

Program začíná tím, že dobrovolník všechny přivítá a pokud se všimne nových tváří, uvede krátkou hru, jejímž cílem je zapamatovat si jména ostatních kvůli navození přátelské atmosféry. V krátkosti se vrátí k minulému setkání a snaží se zjistit, zda si děti pamatují nějaké informace, které získaly (Tomanová, 2008).

Následuje icebreaker, který má za úkol naladění všech účastníků na sebe a uvolnění nervozity. Bývá to krátká hra, většinou pohybová (Tomanová, 2008).

Navazují hlavní tematicky zaměřené aktivity. Podle časové náročnosti se odehrají jedna nebo dvě. Dobrým příkladem byla aktivita Smysly realizovaná na setkání na téma Zdraví a nemoc. Děti měly zavázané oči a zkoušely poznávat chutě, vůně a předměty pomocí hmatu. Po rozvázání očí proběhla diskuze o tom, jaké mají lidé smysly a jak vypadá život člověka, který je smyslově postižen.

V těchto chvílích se začne intenzivněji projevovat citová deprivace dětí, které si často najdou „svého“ dobrovolníka a chtějí ho mít pouze pro sebe. Děti navazují fyzický kontakt a snaží se ostatní děti odstrkovat. Toto je celkem vysoký nárok na dobrovolníky, kteří jsou na tyto situace připravováni na

dobrovolnickém výcviku a následně jsou supervidováni. Ideálním řešením je dětem fyzický kontakt neodpírat, ale nenechat se dítětem ovládat a netolerovat konflikty mezi dětmi (Tomanová, 2008).

Po tematických aktivitách následuje uvolňovací hra, která je postavená na stejné bázi jako icebreaker. Je nenáročná na pochopení a vždy pohybová. Cílem je uvolnit potenciální napětí, které mohlo vzniknout během hlavních aktivit. Oproti icebreakeru uvolňovací hra není založená na soutěživosti a rivalitě (Tomanová, 2008).

Posledním bodem programu je zpětná vazba, vyslovení přání, poděkování a rozloučení. Děti i dobrovolníci se vyjadřují k uplynulému setkání. Děti mají většinou v paměti jen poslední aktivitu, takže je nutné jim všechny aktivity postupně připomenout. Dobré je pomoci dětem s konkrétním hodnocením, protože ho často nejsou schopni. Po ukončení zpětné vazby děti dostanou prostor vyslovit svá přání a nápady, co by chtěly příště zažít. Vždy je snaha začlenit přání dětí do programu. Díky tomu, že děti vidí svůj vliv, nabízeného prostoru využívají a snaží se invenčně podílet na programu. Následuje už jen poděkování za spolupráci a rozloučení (Tomanová, 2008).

3.1.4 Projekt Komunita 2009/2010

Příští školní rok proběhne přerod Kulturně vzdělávacího projektu na projekt Komunita. Fakt, že se nedaří otevřít dětské domovy veřejnosti prostřednictvím dílčích a specificky zaměřených aktivit, posunul začlenění dětského domova do okolní komunity na první místo. Rozmarýna se zde nabízí jako mediátor mezi dětským domovem, městským úřadem a veřejností (Tomanová, 2009a).

Základní vize projektu je uspořádání kulturního odpoledne, které se má uskutečnit na pozemku dětského domova. Realizátory budou zaměstnanci a dobrovolníci Rozmarýny o.p.s., děti a zaměstnanci z dětského domova a místní základní školy. Prostor zde mohou dostat také místní organizace a firmy, které budou osloveni s nabídkou podílet se na programu. Počet těchto akcí se bude

odvíjet od domluvy mezi ředitelem domova, starostou a ředitelkou Rozmarýny, případně manažerkou projektu (Tomanová, 2009a).

Cílová skupina je široká. Projekt bude určen dětem z dětského domova, těm co v něm vyrůstají, odcházejícím, bývalým svěřencům i personálu dětského domova. Dále bude určen lektorům z jiných projektů Rozmarýny a dalším zaměstnancům Rozmarýny. Pozváni budou také žáci a studenti místních škol, jejich příbuzní a veřejnost. Účastnit se mohou také rodiče a příbuzní dětí z dětského domova. Toto je ale mimo pravomoc Rozmarýny o.p.s., tudíž pozvat příbuzné dětí bude navrženo řediteli domova (Tomanová, 2009a).

Tento projekt se nachází ve fázi příprav, možná se ještě mnoho změní. Cíle jsou však pevně definované.

Hlavní cílem je nastartovat vlastní aktivní spolupráci dětského domova a okolní komunity, pomoci zúčastněným objevit potenciál a výhody komunitních akcí, přičemž by tato spolupráce měla trvat i po ukončení intervence ze strany Rozmarýny. Je nutné vzbudit mezi občany zájem a diskusi, otevřít jim prostory dětského domova. Dát občanům možnost utvořit si objektivní názor na problematiku dětských domovů, může být účinným prostředkem v boji proti předsudkům (Tomanová, 2009a).

Dalším cílem je vytvořit prostor pro neformální setkávání, který může pomoci vytvořit nový kontext hovoru mezi účastníky komunitní akce. Tento prostor může upevnit vztah a vzájemnou důvěru mezi dětmi a zaměstnanci Rozmarýny, což je pozitivní předpoklad pro účast na navazujících projektech (Tomanová, 2009a).

Zapojení dětí z dětských domovů a základních škol do příprav komunitní akce má dát možnost spolupracovat, být aktivní a ovlivňovat dění kolem sebe. To může být podporující pro jejich osobnostní rozvoj (Tomanová, 2009a).

Posledním cílem je podpořit ve spolupráci s místními složkami kulturní zázemí obce. Většina dětských domovů se nachází na vesnicích nebo v malých městech, kde kulturní dění nebývá příliš pestré (Tomanová, 2009a).

V současné době se připravuje analýza situace v Novém Strašecí, kde by měl být tento projekt zkušebně jednorázově spuštěn již na konci školního roku 2008/2009.

4 Dobrovolnictví v Rozmarýně

Dobrovolnictví je svobodně zvolená, prospěšná činnost, která je konaná bez nároku na odměnu. Dobrovolnictví je založeno na vkladech, které jsou dobrovolníci ochotni poskytnout, což je čas, energie, zkušenosti a schopnosti. Jelikož dobrovolná činnost je typická tím, že dobrovolníci nedostávají žádné finanční odměny, je odměnou dobrý pocit z pomoci druhým lidem, pocit užitečnosti, nové zkušenosti a schopnosti a nová přátelství (Kosina, 2003).

Dobrovolnictví se může ubírat dvěma cestami vzhledem k organizaci. V případě Rozmarýny stály na úplném začátku dvě přítelkyně, které první projekt pořádaly jako fyzické osoby. Z nadšení, které je typické pro schéma „zdola nahoru“ (začátkem je neformální skupina přátel, která postupně spěje přes neformální strukturovanou skupinu až k registrované neziskové organizaci), vznikla obecně prospěšná společnost Rozmarýna. Dnes jsou přijímání lidé bez jakýkoliv osobních vazeb na zakladatelky, zaměstnance nebo stávající dobrovolníky Rozmarýny, což je typické pro schéma „zvenčí dovnitř“ (v tomto případě existuje profesionální organizace, která chce spolupracovat s dobrovolníky) (Tošner, Sozanská, 2006).

Činnost Rozmarýny jako celku není na dobrovolnictví závislé. Čtyři z pěti projektů realizují profesionální lektori. Kulturně vzdělávací projekt ale na dobrovolnících přímo závislý je. Dobrovolníci se podílejí na přípravě, realizují ho a přináší zpětnou vazbu důležitou k zaměření a napravení nedostatků. Tito dobrovolníci jsou z hlediska časového vymezení dlouhodobou pomocí. Podle databáze dobrovolníků je průměrná doba spolupráce s Rozmarýnou 18 měsíců (Tomanová, 2009b).

Kromě tradičního dobrovolnictví existují v Rozmarýně další dva druhy dobrovolnictví, vycházející z využívání nových technologií: virtuální a firemní dobrovolnictví.

Virtuální dobrovolnictví je rozšířené především v západních zemích, ale s rostoucí znalostí internetu nachází uplatnění i v České republice. Virtuální

dobrovolník poskytuje svůj čas a schopnosti prostřednictvím internetu. Rozmarýnu podporuje virtuální dobrovolník bezplatnou tvorbou webových stránek (Virtuální dobrovolnictví, 2009).

Druhým typem je firemní dobrovolnictví. Firma dá své zaměstnance bezplatně k dispozici organizaci z neziskového sektoru, přičemž zaměstnanci dostanou od své firmy za práci dobrovolníka svůj běžný plat. K tomu se může družít finanční podpora neziskové organizace, která pochází jak od firem, tak od jejich jednotlivých zaměstnanců. Rozmarýna užívá firemního dobrovolnictví ve formě úklidových prací (Corporate volunteering, 2009).

4.1 Podmínky dobrovolnictví

Zájemce o dobrovolnictví v Rozmarýně musí podstoupit přijímací pohovor s koordinátorkou dobrovolníků. Úkolem koordinátorky je rozpoznat možné duševní poruchy, porozumět motivům, které vedou člověka k dobrovolnictví a vyloučit motivy patologické. V zájmu koordinátorky je zjistit profesní zařazení, očekávání a možnosti budoucího dobrovolníka. Tyto informace jsou užitečné pro volbu konkrétní činnosti, která bude dobrovolníkovi přidělena a k další motivaci. Dobrovolnictví není vhodné pro všechny, proto by mělo vždy platit, že dobrovolníci jsou vybíráni a ne pouze přijímáni (Matoušek, 2003; Tomanová, 2009b).

Než se dobrovolník stane realizátorem projektu a získá přístup k dětem, je jeho povinností absolvovat víkendový dobrovolnický výcvik. Výcvik je veden koordinátorkou dobrovolníků a odbornou garantkou Rozmarýny o.p.s. Výcvik má informační část, kde se dobrovolníci dozvídají více o cílové skupině, týmech a dobrovolnictví obecně. S informační částí se střídá zážitková část, kde se dobrovolníci vzájemně sblíží a mají možnost si prakticky vyzkoušet nabyté informace. Po absolvování výcviku má dobrovolník i Rozmarýna o.p.s. možnost odstoupit či neuzavřít dobrovolnickou smlouvu (Tomanová 2009b).

Podmínkou dobrovolnictví je zachování mlčenlivosti o informacích týkajících se klientů a kolegů. Informace o samotné organizaci může dobrovolník poskytovat médiím pouze se souhlasem kompetentní osoby

(Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby v rámci projektů Rozmarýny obecně prospěšné společnosti na školní rok 2008/2009, 2008).

Závazek dobrovolníka a Rozmarýny musí být smluvně ošetřen. Dobrovolnická smlouva obsahuje dobu platnosti a účel smlouvy, kde je stručně popsána náplň práce dobrovolníka. Následují práva a povinnosti Rozmarýny a práva a povinnosti dobrovolníka (Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby v rámci projektů Rozmarýny obecně prospěšné společnosti na školní rok 2008/2009, 2008).

4.2 Náplň práce dobrovolníka v Rozmarýně o.p.s.

Náplň práce dobrovolníka je především realizace Kulturně vzdělávacího projektu a pomoc při veřejných prezentacích Rozmarýny o.p.s. (Tomanová 2009b).

4.2.1 Realizace Kulturně vzdělávacího projektu

Po přijetí se dobrovolník začíná podílet na přípravě programu. Program prvotně tvoří koordinátorka dobrovolníků za konzultace odborné garantky. Na přípravné schůzce se od dobrovolníků očekává, že vyjádří názor, případně vnesou návrhy a vyberou si aktivitu, kterou v dětském domově povedou (Tomanová 2009b).

Během přípravy a průběhu setkání se odlišuje v každém týmu jeden dobrovolník, tzv. náčelník. Náčelník je vedoucí týmu a má oproti řadovým dobrovolníkům více zodpovědnosti. Jsou to spolehliví lidé s organizačními a komunikačními schopnostmi. Náčelník zodpovídá za dovoz potřebného materiálu na místo setkání, za komunikaci s vychovateli a za samotný průběh setkání (Tomanová 2009b).

Po setkání dětí s dobrovolníky následuje hodnotící schůzka s koordinátorkou, které se povinně účastní náčelníci týmu. Z těchto schůzek vznikají zápisy, kde je popsán průběh setkání, splnění či nesplnění daných cílů a postřehy a náměty (Tomanová 2009b).

Setkání se považuje za ukončené teprve po dobrovolnické supervizi. Rozmarýna využívá služeb externího supervizora, který pracuje formou skupinové supervize (Tomanová 2009b).

4.2.2 Veřejné prezentace Rozmarýny o.p.s.

Rozmarýna ze škály veřejných prezentací nejčastěji pořádá benefiční akce. Dobrovolníci zde pomáhají připravit infostánky a posléze je obhospodařují, prodávají vstupenky, roznáší informační letáčky nebo vytváří fotodokumentaci. Jejich odměnou je možnost se zdarma účastnit benefičního koncertu, výstavy nebo aukce (Tomanová 2009b).

4.3 Motivace dobrovolníků v Rozmarýně o.p.s.

V současné době je v Rozmarýně 12 dobrovolníků. Všichni při přijímacím řízení vyplnili dotazník, kde byla položena otázka na motivaci k dobrovolnictví. Po vyplnění dotazníku následoval osobní pohovor s koordinátorkou dobrovolníků, která se na motivaci dále doptávala. Vyhodnocení motivace tímto způsobem není zcela relevantní (Tomanová, 2009b).

Nejčastější motivace se dělí do tří kategorií: reciproční, konvenční a nerozvinutá. U každého dobrovolníka lze nalézt různé kombinace těchto druhů motivací (Frič a kol. 2001, In Tošner, Sozanská 2006).

Dobrovolníci s dominantní reciproční motivací hledají takovou dobrovolnou činnost, která ponese prvky užitečné nejen pro ostatní, ale také pro dobrovolníka samotného. Přínos pro sebe samé je vnímán ve formě nových zkušeností, kontaktů, uplatnění svých schopností (Tošner, Sozanská, 2006).

75% dobrovolníků v Rozmarýně v dotazníku odpovědělo způsobem, který je jednoznačně reciproční (Tomanová, 2009b).

Pro nositele konvenční motivace je typické, že se stal dobrovolníkem díky působení morálních norem v jeho nejbližším okolí. Často se konvenční motivace opírá o křesťanské morální principy (Tošner, Sozanská, 2006).

Zbýlých 25% dobrovolníků je motivováno kombinací konvenční a reciproční motivace (Tomanová, 2009b).

Nerozvinutá motivace je souborem tří prvků: důvěra v organizaci, smysluplnost činnosti, pocit, že se dobrovolník podílí na šíření dobré myšlenky.

Čistě konvenční ani nerozvinutá motivace nebyla u dobrovolníků Rozmarýny o.p.s. zaznamenána.

V České republice dobrovolnictví zatím nemá takovou prestiž jako v jiných zemích s nepřerušným vývojem demokracie - Nizozemsko, Velká Británie, Kanada, USA. V těchto zemích se vyskytují i patologické motivy: soucit vedoucí k degradaci klienta, nepřiměřená a zbytečná zvědavost, služba pramenící z pocitu povinnosti, snaha něco si zasloužit, touha obětovat se, hledání vlastní duševní rovnováhy, osamělost a z ní pramenící touha po přátelství, pocit vlastní důležitosti nebo nenahraditelnosti, nedostatek sebeúcty a s tím spojená touha potkat ještě ubožejší lidi, panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv. Všechny zmíněné motivy zakrývají touhu po moci a vlastním uspokojení (Matoušek, 2003; Vitoušová 1998, In Tošner, Sozanská 2006).

Nižší prestiž je důvodem, proč se v České republice tyto patologické motivy zatím příliš nevyskytují. Přesto je nutné motivaci nových dobrovolníků testovat (Matoušek, 2003; Tošner, Sozanská, 2006).

4.4 Náplň práce koordinátorky dobrovolníků v Rozmarýně o.p.s.

Koordinátor dobrovolníků je klíčovou osobou metodiky práce s dobrovolníky. Měl by to být člověk, který rád a dovedně jedná s lidmi a týmy, má motivační a organizační schopnosti, je ochotný se dále vzdělávat a je citlivý k potřebám a možnostem ostatních.

Koordinátorka Rozmarýny o.p.s. obstarává propagaci dobrovolnictví a nábor dobrovolníků. Dobrovolníky přijímá na základě dotazníku, osobního pohovoru, účasti a projevu na dobrovolnickém výcviku. Dobrovolníky má také právo propustit (Tomanová, 2009b).

Zajišťuje pravidelnou a plynulou komunikaci s dobrovolníky. Organizuje a vede dobrovolnické plánovací, hodnotící a intervizní schůzky. Minimálně jednou ročně se individuálně sejde s každým dobrovolníkem kvůli hodnocení všech aspektů dobrovolnictví (Tomanová, 2009b).

Koordinátorka spoluurčuje podobu projektu, dohlíží na dostatečné finanční zajištění, komunikuje s vedením dětského domova, podílí se na programu a realizaci projektu (Tomanová, 2009b).

Pečuje o dobrovolníky, což zahrnuje zajištění supervize, vzdělávacích aktivit včetně dobrovolnického výcviku. Vymýšlí motivační a teambuildingové aktivity pro lepší fungování týmu a příjemnou atmosféru (Tomanová, 2009b).

Také archivuje potřebnou administrativu (Tomanová, 2009b).

5 Cílová skupina

Klienty Rozmarýny o.p.s. jsou děti a mladí lidé z dětského domova. V blízké budoucnosti se cílová skupina rozšíří o klienty výchovných ústavů.

5.1 Podmínky přijetí dítěte do dětského domova

Děti v dětských domovech jsou jednou ze skupin ohrožených dětí. Jako ohrožené jsou považovány děti, které se dostaly do styku s orgány sociálně právní ochrany dětí (Purková, 2008b).

Do dětského domova se dítě dostane na základě rozhodnutí soudu, který jedná na podkladech Oddělení sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Další možností je, že jsou děti do dětských domovů umístěny na základě žádosti rodičů ve spolupráci se sociálním pracovníkem orgánu sociálně právní ochrany dětí. Tito rodiče se o dítě postarat nemohou, neumějí nebo nechtějí (Purková, 2008b).

Dítě umístěné do dětského domova by nemělo trpět vážnějšími poruchami chování.

5.2 Dětský domov jako prostředí pro život dítěte

V dětském domově jsou děti rozčleněné do tzv. rodinných skupin, které simulují rodinné prostředí. Zákon stanovuje počet v rodinné skupině na 6 až 8 dětí (Zákon č. 109/2002 Sb., O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, § 4, odst. 4). 6 až 8 dětí je vzhledem k náročnosti péče o dítě stále vysoké číslo – většina dětí v dětském domově má specifické poruchy učení, přičemž specifické poruchy chování nejsou výjimkou. Věkové rozložení dětí na skupinách je různé. Ideální by byla věková heterogenita.

Režim dětského domova je velmi rozdílný v jednotlivých ústavech. Někde se uplatňují jednotná pravidla (př. budíček, pravidelný kolektivní úklid apod.), jinde se více přihlíží k individualitě dětí (př. více uklízí ten, kde dělá větší nepořádek apod.).

Rodinné domovy jsou dnes zařizovány v tzv. rodinném typu. Přesto jsou to však kolektivní zařízení. Kolektivnost má na jednotlivé děti individuální dopad – některé se ve velkém počtu cítí jistější, jiné těžce bojují o své místo.

Fluktuace dětí se liší mezi jednotlivými domovy. Děti nemusejí v dětském domově zůstat až do 18 let, případně do ukončení studia. Některé děti se vrací zpět do rodiny a pro některé se podaří najít náhradní rodinná péče. Přesun dětí z dětského domova do výchovného ústavu je výjimečný. Místo těchto dětí přicházejí nové.

Systém stravování může mít dvě podoby – ideální je, když má každá rodinná skupina svoji kuchyňku a jídelnu, kde si děti samy vaří. Druhou možností je stravování ve společné jídelně, kde jsou dětem vydávána hotová jídla.

Volnočasové aktivity jsou nabízeny dětským domovem, školou a dalšími „přirozenými“ zdroji. K těmto zdrojům se přidává ještě nabídka neziskových organizací. Vedení dětských domovů se k široké nabídce staví různě. Někde aktivity pečlivě vybírají, jinde mají aktivit přespříliš, takže děti nemají volno ani o víkend. Široká nabídka služeb je typická pro středočeský kraj.

V 18 letech se mladý člověk musí rozhodnout, zda v domově zůstane či ne. V domově má právo být až do ukončení studia, nejdéle však do 26 let. Většina mladých lidí ukončí studium v 18, 19 letech získáním výučního listu. Mladý člověk tak ztrácí ze dne na den zázemí, kde vyrůstal, kam nemá možnost se vrátit.

5.3 Specifika dětí v dětských domovech

Děti v dětských domovech je možné vnímat jako děti ohrožené prostředím. Obecně se dá říci, že děti přicházejí do dětského domova z dysfunkčního rodinného prostředí. Dysfunkce může plynout ze zdravotních či sociálních příčin, přičemž ohrožuje zdravý vývoj dítěte. Pro zdravý vývoj dítěte je třeba uspokojení biologických a psychických potřeb, rozvoj citových vztahů a podpora při vytváření osobnosti. Dysfunkční rodina není schopná zajistit

některou z těchto podmínek, nebo jejich kombinaci (Vaníčková, Provazníková, 2006).

Jedním ze specifíků dětí z dětského domova je nižší úroveň sociálních dovedností (dovednosti, které jsou spojené s interpersonálními vztahy, poznáváním sama sebe a druhých, zvládáním náročných situací) (Purková, 2008b). Nižší úroveň je důsledkem dysfunkčního rodinného prostředí, které neumožňuje kontinuální socializaci, a tím pádem rozvoj sociálních dovedností.

Typickým jevem u dětí v ústavní výchově je psychická deprivace, která se dá upozorovat u každého jedince.

Dalším specifíkem dětí v ústavní výchově je větší pravděpodobnost ohrožení syndromem CAN (fyzické a psychické týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání). Mezi těmito formami jsou plynulé přechody a mohou se objevovat paralelně, přičemž psychické týrání je přítomno u všech forem.

5.3.1 Sociální dovednosti

Rodina je primární socializační činitel, který plní řadu funkcí – psychologickou, sociologickou, biologickou, ekonomickou. Rodina dětí z dětského domova je dysfunkční, proto nějakou z těchto funkcí nebo jejich kombinaci neplní.

Minulost dítěte nebo mladého člověka, důvody proč se do domova dostal, mají vliv na tvorbu jeho osobnosti. Některé její prvky mohou být vyvinuté patologicky, což stěžuje začlenění do společnosti.

Koukolník a Drtilová (1996) rozlišují rozměry osobnostní patologie: afektivní labilita (přecitlivělost, podrážděnost), úzkostnost (pocity viny, nerozhodnost), surovost (egocentrismus, využívání druhých, nemá výčitky svědomí), poruchy poznávání (odosobnění od zážitků – týkaly se někoho jiného), porucha chování (antisociální chování, závislosti), potíže s identitou (pocit prázdnoty, pesimismus), nejistá vazba (neschopnost být sám, nutkavé hledání blízkosti), potíže s intimitou (tlumená nebo přehnaná sexualita), narcismus (trvalá potřeba souhlasu), odmítání (nepřátelství k lidem, strnulý

způsob poznávání), omezené sebevyjadřování (neschopnost se citově vyjádřit), sebepoškození, sociální vyhýbavost (strach z bolesti ze vztahu, malá potřeba vztahu), podrobnost, podezírání.

Pro potřeby této práce byly vybrány rozměry, které se týkají dětí a mladých lidí z dětského domova. Všechny uvedené faktory mají vliv na sílu vůle, která se promítá do autonomie člověka. Výsledkem je člověk, který má problémy se základními sociálními dovednostmi (komunikace, dodržování hranic, vztah k autoritám apod.) a je pro něj obtížné najít si a udržet zaměstnání a bydlení. Takový člověk často nemá pracovní návyky, takže si práci neudrží a není zvyklý (někdy ani schopný) plánovat, takže si neumí rozvrhnout finance.

Podporu odcházejícím mladým lidem nabízí neziskový i státní sektor nejčastěji prostřednictvím tréninkového zaměstnávání, chráněného bydlení a finančních příspěvků.

5.3.2 Psychická deprivace a subdeprivace

Psychická deprivace, případně subdeprivace, je vedle syndromu CAN dalším specifickým dysfunkčním rodinným prostředím. Zároveň je následkem jevů, které obsahuje syndrom CAN.

Psychická deprivace je způsobena dlouhodobým deficitem vřelého vztahu, lásky a podnětů z okolního prostředí. Často postihuje děti vyrůstající v ústavní výchově, protože přes snahu personálu, nemůže ústavní výchova nahradit pevný rodičovský vztah. Psychická deprivace se objevuje také u rodin, kde jsou rodiče profesně vytíženi a nemají na své potomky čas. Termín subdeprivace označuje méně výrazné případy (Matějček 1987, In Svoboda (ed.), Krejčířová, Vágnerová 2001).

Původ psychické deprivace má mnoho výkladů. V Matějčkově definici se spojují vztyčné body různých přístupů, jejich příkladem je interpersonální a biologická teorie vzniku deprivace.

Interpersonální teorie Karen Horneyové považuje za původce deprivace tzv. bazální úzkost dítěte. Úzkost je vyvolávána dospělými lidmi, především

rodiči, kteří jsou nepředvídatelní, budí v dětech strach a nejistotu. Horneyová roztřídila možné dopady na dětskou osobnost. Děti se mohou ke společnosti vztahovat třemi způsoby: směrem k lidem (snaží se, chce se zavděčit, je závislé), směrem proti lidem (nedůvěřivé, agresivní), směrem od lidí (vymaňuje se ze vztahů, může se chovat společensky přijatelně). Ohrožené dítě se drží pouze jednoho způsobu, což odporuje duševnímu zdraví. Popsané chování obecně odpovídá dětem z ústavní výchovy (Horney 1945, In Drapela 1997).

Teorie biologického základu deprivace uznává jako podklad deprivace nevyvinutí, poškození, zánik nebo odchylné spojení mezi synapsemi ve funkčních systémech mozku, které jsou nositeli normality. Teorie je dokládána na lidech, kteří utrpěli rozsáhlé neurologické poškození mozku, ale jejich normalita¹ se přes různé neurologické příznaky nezměnila (Koukolník, Drtilová, 1996).

U psychicky deprivovaných dětí je časté disociální chování, které se projevuje lhaním, záškoláctvím, drobnými krádežemi apod. Tyto děti mohou být impulzivní nebo naopak apatické, přičemž obecně mají problém s navazováním hlubších citových vztahů. Kontakt navazují snadno, dožadují se pozornosti, chybí jim strach z cizích lidí, vztahy jsou povrchní. Mezinárodní klasifikace nemocí zařazuje tento typ disharmonického vývoje jako dezinhibovanou příchyllost v dětství, F94.2 (Říčan, Krejčířová, 1997).

Psychická deprivace v nízkém věku je nejvíce ohrožující. Následkem bývá narušení kognitivního a motorického vývoje, což se klasifikuje jako vývojová retardace. Nejvýraznější bývá postižení řeči a sociálního chování. Tyto následky se dají zvrátit včasnou nápravou. Narušení vývoje osobnosti je dalším následkem časně psychické deprivace. Nejvíce narušena bývá schopnost navazování hlubších vztahů, což se může v dospělosti projevit až asociální poruchou osobnosti (Říčan, Krejčířová, 1997).

---

¹ Koukolík a Drtilová (s. 44, 1996) vysvětlují normalitu jako statisticky významnou míru kvality, která je závislá na biologických, psychologických, sociokulturních aspektech. Nedosažením určité úrovně se člověk stává deprivantem. „Ve vztahu k normalitě jsou to lidé v různém stupni a rozsahu ‚nepovedení‘ nebo ‚zmrzačení‘, nikoli nemocní.“

5.3.3 Syndrom CAN

Syndrom CAN byl poprvé pojmenován v roce 1991. O rok později Zdravotní komise Rady Evropy do syndromu CAN zařadila tyto jevy: tělesné, psychické, sexuální a systémové týrání a zanedbávání (Vaníčková, Provazníková, 2006). Procházková (2009) doplňuje specifické formy: Münchhausenův syndrom v zastoupení a rituální týrání a zneužívání.

Tělesné týrání

U tělesného, sexuálního, citového týrání i zanedbávání se setkáváme s transgeneračním přenosem, což znamená přenos násilnického chování z generace na generaci (Vaníčková, Provazníková, 2006).

Tělesné týrání definuje Zdravotní komise Rady Evropy z roku 1992 jako „tělesné ublížení dítěti, případně nezabránění utrpení dítěte včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte, a to tam, kde je určitá znalost či důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno, anebo že mu vědomě nebylo zabráněno“ (Vaníčková, Provazníková, 2006, s. 56).

Tělesnými projevy jsou modřiny a oděrky na těle, zlomeniny (především na místech, kde si je dítě nemohlo způsobit samo), vytrhané vlasy, popáleniny (nejčastěji od cigaret), natržení ušního boltce atd. (Vaníčková, Provazníková, 2006). Podle tělesných projevů je týrání dítěte nejčastěji odhaleno a usvědčeno, protože se snáze dokumentuje.

Duševní projevy nejsou tak jasně definovatelné. Typický je výskyt obranných mechanismů. Dítě vyjadřuje svoje pocity velmi slabě, nedovede se radovat. Část dětí se vyznačuje chováním pasivním až apatickým. Tyto děti nedokážou dát najevo své pocity. Ostatní se projevují agresivně (asi ¼ týraných dětí). Typické jsou náhlé projevy agresivity a úzkostné soustředění na okolí (Říčan, Krejčířová, 1997).

Následky se často začínají projevovat v chování již ve věku 2-3 let dítěte. Obecně platí, že následky viditelné na dalším vývoji jsou vážnější, čím je týrané dítě mladší. Pro týrané děti je typické opoždění ve vývoji, které může být

způsobené sociálními faktory (málo podnětné prostředí), organickými faktory (časté subdurální hematomy) či oslabenou motivací. Faktory se často vyskytují paralelně (Říčan, Krejčířová, 1997).

Oběti týrání mají v dospělosti pocit vlastní bezvýznamnosti a provinilosti. Ztratili schopnost orientace v mezilidských vztazích. Důvěra k lidem je otřesena, jejich očekávání od ostatních je negativní. Důsledkem může být izolace či submisivní chování (Vágnerová 2004, In: Purková 2008b).

Sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání identifikuje Zdravotní komise Rady Evropy jako: „nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba“ (Vaníčková, Provazníková, 2006, s.49-50).

Sexuální zneužívání se dělí na kontaktní (dochází k pohlavnímu kontaktu – laskání prsou a pohlavních orgánů, orální styk atd.) a bezkontaktní (nedochází k tělesnému aktu, dítě je vystaveno pornografii, sexuálnímu aktu v roli pozorovatele atd.) Procházková (2009) doplňuje komerční zneužívání (pornografie či prostituce).

Fyzické následky bývají především oděrky a otoky v oblasti genitálií, ale mohou se objevit i rozsáhlejší pohmožděniny (Vaníčková, Provazníková, 2006).

Aktuální duševní projevy bývají spojené s posttraumatickou stresovou poruchou nebo se zvýšenou sexualitou dítěte, která se často projevuje ve hře (Říčan, Krejčířová, 1997).

Psychické následky provází pocity studu, viny, bezmocnosti a ponížení. Zneužívané dítě si může tyto pocity zafixovat, což vede k pocitu méněcennosti a pocitu odlišnosti od ostatních. To může posilovat tendenci k sociální izolaci a snížené sebeúctě (Vágnerová 2004, In Purková 2008b).

Stejně jako u fyzického týrání obecně platí, že závažnost důsledků je tím vyšší, čím je dítě mladší (do 9 let), čím déle zneužívání trvá, čím je dítě na násilníkovi závislejší a čím menší oporu najde u dalších členů rodiny (Vágnerová 2004, In Purková 2008b).

Psychické týrání

Psychické týrání je takové chování, které podryvá sebedůvěru dítěte. Může mít podobu verbálních útoků na sebevědomí dítěte, ponižování, násilné izolace či vystavení dítěte násilí v rodině. Tento typ týrání je nejhůře rozpoznatelný (Vaníčková, Provazníková, 2006).

Následky psychického týrání se liší podle toho, jakou mělo intenzitu, délku trvání a na jakém vývojovém stupni rozvoje osobnosti k němu dochází. Některé děti reagují stažením, jejich sebedůvěra a sebehodnocení jsou velmi nízké. Jiné děti reagují spíše agresivně, razantně prosazují své. Jejich projevy jsou často nápodobou chování dospělých v jejich blízkém okolí. Nápadně časté jsou poruchy chování (lhaní, záškoláctví, útoky z domova) a velmi časté jsou psychosomatické obtíže (bolesti hlavy, ekzémy, „nevysvětlitelné“ zvýšené teploty apod.) (Procházková, Spilková 1995, In Purková 2008b).

Systémové týrání

Systémové týrání je způsobené systémem, který byl založen pro pomoc a ochranu dětí a jejich rodin (Vaníčková, Provazníková, 2006).

Procházková na semináři o syndromu CAN (2009) rozlišila systémové týrání v institucích zdravotnických (bolestivá a nepříjemná vyšetření, která jsou používána opakovaně a zbytečně), školních (ponižování, šikana), ze strany soudu a policie (nešetrný výslech dítěte u rozvodového řízení, zbytečné protahování soudu) a zvláštní formy: mobbing (šikana ze strany zaměstnance), bossing (šikana ze strany zaměstnavatele) a stalking (pronásledování).

Zanedbávání

Zanedbávání je nedostatek péče o oblast nutnou k rozvíjení osobnosti dítěte, tzn. o oblast tělesnou, citovou a oblast výchovy a vzdělávání.

Následkem zanedbávání může být neosvojení běžných sociálních návyků, obtížné navazování vztahů s vrstevníky, neschopnost ve vytváření či přijímání morálních norem apod.

Specifické formy

Za specifické formy syndromu CAN Procházková na semináři o syndromu CAN (2009) určila Münchhausenův syndrom v zastoupení a rituální týrání a zneužívání.

Münchhausenův syndrom v zastoupení spočívá v neustálé zbytečné léčbě a vyšetřování ze strany rodiče ke svému dítěti, což dítě poškozuje. Motivem rodiče bývá touha být v nemocničním prostředí, poutat pozornost lékařů nebo uniknout z problémového domova (Hartl, Hartlová, 2004).

Ritualizované týrání a zneužívání je spjaté s kultovním obřadem v různých kulturách či sektách. Ritualizované týrání se může objevit i v rodině, když se prvky týrání stanou rodinným rituálem (Vaníčková, Provazníková, 2006).

5.4 Odolnost vůči zátěžovým situacím

Koukolník a Drtilová (1996) uvádí, že ne ze všech dětí, které byly vystaveny rizikovým vlivům prostředí, vyrostou poznamenání (sociálně, psychologicky, nebo sklonem ke kriminalitě) dospělí jedinci.

Záleží na tom, jakou má dítě frustrační toleranci. Míra odolnosti vůči zátěžím je odvislá od vrozených předpokladů, aktuálního vývojového stupně a zkušeností dítěte. Významným faktorem je, jak dítě nepříznivou situaci prožívá. Jestli se noří do pocitu bezmoci nebo je-li schopno využívat opory, kterou mu nabízí okolí, je-li schopno vidět i pozitivní aspekty svého života a čerpat z nich (Vágnerová, 2005).

Čáp a Dytrych (1968) uvádí jako ovlivňující faktory: věk, životní zkušenosti, intelekt, zkušenost dítěte s náročnými situacemi a jejich zvládním (záleží na síle, závažnosti a pořadí stresových situací), zkušenosti z raného dětství, aktuální stav organismu (nemoc, dlouhodobá frustrace, další stres apod. odolnost snižují), vykonávání motorických a jiných činností (pasivní člověk je méně odolný), společenské vztahy (pokud má dítě někoho blízkého, zvládá zátěžové situace snáz), uvědomělé úsilí, volní vlastnosti, uvědomělá autoregulace (pozitivně působící činitelé) a nepřiměřeně vysoká snaha (negativně působící činitel).

6 Praktická část

Praktická část je založena na kazuistikách dětí z dětského domova. Informace o těchto dětech jsou čerpány z navazujícího projektu SAMOfor, kam některé děti docházejí paralelně s Kulturně vzdělávacím projektem, dále z konzultací manažerky Kulturně vzdělávacího projektu a psychologky dětského domova a z přímého pozorování během průběhu Kulturně vzdělávacího projektu.

6.1 Kazuistika - Radka

6.1.1 Rodinná anamnéza

Radka pochází ze sociálně velmi slabé rodiny. Má oba rodiče, ale ani jeden nepracuje a otec je závislý na alkoholu. Radka má čtyři sourozence, její matka je v této chvíli opět těhotná. Tři ze čtyř sourozenců (včetně Radky) jsou umístěni v dětských domovech. S Radkou je v domově její 3letý bratr, který má šanci být adoptován.

Sociální pracovník/pracovnice se snažil/a pracovat s rodiči, především s matkou, ale jelikož je na nízkém inteligenčním stupni, nerespektovala rady ohledně dalšího těhotenství a péči o děti.

6.1.2 Osobní anamnéza

Radce je 12 let. V dětském domově je přibližně 2 roky.

Radka je lehce mentálně retardovaná, což je možný důsledek dysfunkčního rodinného prostředí a z něj plynoucí dlouhodobé intenzivní psychické deprivace. Na Radce jsou patrné znaky lehké mentální retardace: omezenost logického, abstraktního a mechanického myšlení, lehce opožděná jemná motorika a slabší paměť.

Radka dosahuje nezávislosti v hygienických a stravovacích návycích. Aktivně se zajímá o bratra – chová ho, mluví na něj, chrání ho.

S Radkou pracuje místní psycholožka, která si s ní povídá nejen po profesionální stránce, ale snaží se jí také poskytnout aspoň částečně kamarádský přístup. Radka je za tento kontakt velmi vděčná a prospívá jí.

Radka brala blíže neurčená psychofarmaka, po kterých byla malátná. Tento stav nevyhovoval psycholožce, takže jí byly nasazeny jiné léky, po kterých během jednoho roku přibrala na váze 10 – 15 kg. Její váha se stala zdrojem dalším posměšků a nadávek dětí.

Radka působí velmi mile a oddaně. Její oddanost se přelévá k závislosti. Člověku, který se jí věnuje, bezvýhradně důvěřuje.

Radka neumí sama být, ani si sama hrát. Když je sama, budí dojem, že prožívá úzkostné stavy, jindy působí apaticky. Strhává na sebe pozornost, ale není schopná pozornost věnovat ostatním.

6.1.3 Osobní kontakt v rámci Kulturně vzdělávacího projektu

První kontakt se odehrál při prvním setkání v dětském domově. Radka se vplížila do místnosti, kde dobrovolníci připravovali prostor a pomůcky na program. Snažili se jí vyvést z místnosti s argumentem, že se připraví o překvapení. Radka tyto výzvy ignorovala. Snažila se o fyzický kontakt přesto, že nikoho z dobrovolníků neznala. Po negativní reakci dobrovolníků začala brát do rukou připravené propriety s otázkou, jestli si je může nechat, což jí nebylo dovoleno.

Radka se nestyděla něco vyžadovat či se ptát. Vyžadovala pozornost, přesto působila velmi nejistě.

Během dalších setkání se Radka snažila navázat bližší vztah s některým z dobrovolníků. Chtěla si s ním povídat, objímala ho, sedala mu na klín. Často tím rušila program, protože kontakt s vybraným člověkem byl pro ní důležitější než dodržování stanovených pravidel, čímž si často vysloužila okřiknutí od ostatních dětí nebo napomenutí od dobrovolníků.

Vztah mezi Radkou a jí vybraným dobrovolníkem fungoval na bázi sdílení. Pokud se dobrovolník věnoval ostatním dětem, stačilo dát Radce najevo, že o ní dotyčný ví - nechat jí „stát za zády“, držet za ruku apod.

Pokud Radka nechtěla spolupracovat na nějaké aktivitě, snaha byla poskytnout jí co nejvíce individuální péče. V případě že zadání aktivity vyžadovalo práci ve dvojici, často ji s Radkou tvořil dobrovolník, aby zabránil negativním projevům od ostatních dětí a vyslovené nechuti s Radkou spolupracovat.

Na jakýkoli projev zájmu reagovala Radka pozitivně, hodně své rozpoložení tělesní – pokud je spokojená, mění se jí výrazně výraz v obličeji a i přes její nemluvnost začne povídat. Při odchodu z dětského domova Radka všechny dobrovolníky objímala a nechtěla je pustit. Stále se ptala na další návštěvu.

6.1.4 Navrhované řešení a plán sociální pomoci

Krátkodobá urychlená pomoc - krátkodobý plán

Návrh místní psycholožky je sehnat Radce asistenta, který se jí bude pravidelně a často věnovat. Radka potřebuje mít blízkého člověka, který bude přítomen jen pro ni. Bude si s ní povídat o tématech, která jsou pro Radku důležitá, bude s ní chodit na vycházky a hrát stimulační hry.

Dlouhodobá pomoc - dlouhodobý plán

a) Ideální pomocí by bylo najít Radce rodinu nebo pěstouny, kteří by se ujali zároveň Radčina bratra.

b) Reálnější možností by bylo pracovat na lepší integraci Radky v dětském domově.

Pro lepší integraci by byla nutná intenzivní práce s Radčinou rodinnou skupinou. Je nutné diskutovat s dětmi o Radčině odlišnosti, ale především tom, co mají s Radkou společné. Vysvětlit jim Radčiny reakce, prožívání, způsob

komunikace a hraní. Prostřednictvím informací dát dětem možnost utvořit si na situaci vlastní náhled.

Radka by souběžně potřebovala osobní asistenci nebo intenzivnější pozornost od některé vychovatelky, která by s ní pracovala na tom, aby nové vztahy s dětmi byly pro Radku, podle jejích možností, čitelné.

Hypotéza je, že kdyby Radka lépe zapadla do kolektivu, podpořilo by to její duševní vývoj, přestože je omezený.

6.1.5 Hodnocení

Radka se účastnila všech setkání v dětském domově, tedy pětkrát během školního roku.

Posun byl kvůli řídkému kontaktu pozorovatelný pouze v rámci setkání. Na začátku programu Radka pasivně stála nebo seděla u nějakého dobrovolníka a o aktivity se nezajímala. Postupem času a díky péči dotyčného se do některých aktivit více zapojila.

Zpětná vazba od Radky byla většinou neverbální. Závěrečného slovního hodnocení se většinou neúčastnila nebo řekla „Dobrý“. Radka své emoce tělesní, tudíž vypovídajícím faktorem o její spokojenosti byl úsměv, objetí a započetí rozhovoru.

6.2 Kazuistika - Adam

6.2.1 Rodinná anamnéza

Adam má čtyři sourozence, přičemž všichni jsou umístěni v jednom dětském domově. Jediný Adam má romský vzhled, ostatní sourozenci jsou světlouhlaví, což poukazuje na fakt, že Adam má jiného otce. Adam je od svých sourozenců „odstrčený“, ale není jasné, jestli to tak sám nechce.

Matka je závislá na alkoholu, ani s jedním z otců dětí nežije. Podle komentářů dětí žije promiskuitně.

Rodina žila v chudobě, což v kombinaci s alkoholismem pro děti znamenalo nedostatečně podnětné prostředí, které se odráží na neupevnění některých sociálních návyků a dovedností (zásady slušného chování, hygienické návyky).

Matka byla ve výchově velmi nedůsledná a nestanovila v podstatě žádná pravidla – děti jsou zvyklé dělat co se jim zachce. Adam má matku velmi rád a často se mu po ní stýská.

6.2.2 Osobní anamnéza

Adamovi je 13 let a chodí do školy pro žáky se speciálními potřebami.

Adamovi byla diagnostikována porucha chování u hyperkinetické poruchy. Porucha se projevuje neschopností se delší dobu soustředit, vysokou měrou dráždivosti, impulzivním a agresivním chováním.

Adam je v interpersonálním kontaktu nejistý, zátěžové situace prožívá úzkostně a v důsledku reaguje agresivně, ať už proti okolí nebo sám proti sobě. Často má pocit, že ho druzí provokují, vysmívají se mu, a to včetně jeho sourozenců.

Adamovo sebepojetí je negativní, často se vyjadřuje ve smyslu, že se nemá rád a poukazuje na svůj romský původ.

6.2.3 Osobní kontakt v rámci Kulturně vzdělávacího projektu

Adam se při prvním kontaktu choval agresivně, provokoval ostatní chlapce, chtěl se prát. Přítomnost dobrovolníků ignoroval. Když mu jeho chování jiný chlapec oplatil, začal plakat. Adam zareagoval až na pevné jednání dobrovolníka-muže, jehož příkaz uposlechl. Tato úvodní scéna mohla být Adamovo testem hranic. V průběhu dalších setkávání se ukázalo, že je velmi citlivý na nespravedlnost, takže to mohl být důvod, proč dobrovolníka poslechl – nenechal ho jednat nespravedlivě.

Když má Adam dobrou náladu, chová se slušně, plní úkoly a těší ho zájem dobrovolníků. S dětmi dobře komunikuje a v partě chlapců je oblíbený.

Pokud má Adam špatnou náladu, je vulgární, agresivní a nespolupracující. Často sám sebe ponižuje. Během programu měl Adam špatnou náladu a nemluvil. Jeden z dobrovolníků se ho snažil vtáhnout do aktivity. Když se Adam nechal začlenit a podílel se na společném obrázku, dobrovolník ho pochválil: „No vidíš, jak ti to jde. A to jsi je v tom chtěl nechat samotný.“ Adam zareagoval tak, že si nasadil kapucu a řekl: „Já jsem blbej, mě nikdo nechválí. Vy mě taky nebudete chválit!“

6.2.4 Psychologická péče

Adam chodí pravidelně k dětské psycholožce, kde se snaží spolupracovat. V komunikaci je zaražený, vyhýbá se očnímu kontaktu. Je často lítostivý – mluví o matce a o tom, že by chtěl být doma.

6.2.5 Hodnocení

Adam se programu účastnil třikrát.

Jeho emoční nestálost narušovala program – chvíli spolupracoval a náhle destruoval to, co sám vytvořil.

Co Adamovi prospívalo, byla přítomnost dobrovolníka-muže, který s Adamem navázal určitý vztah. Dával mu jasné hranice, po překročení následovala debata, a pokud nestačila, následoval trest.

Pokrokem bylo, že se Adam od tohoto dobrovolníka na posledním setkání nechal pochválit bez toho, aby přidružil nějakou připomínku, což nejspíš bylo důsledkem několika faktorů, především psychologické péče a momentální nálady Adama.

6.3 Kazuistika - Tomáš

6.3.1 Rodinná anamnéza

Tomáš má dva nevlastní bratry, je nejstarší. Tomáš má jiného otce, bratři mají otce stejného. Všichni jsou umístěni v jednom dětském domově.

Matka od rodiny odešla dva roky po narození třetího syna. S otcem Tomáše žila jen velmi krátce – byla fyzicky týrána. O chlapce se staral otec Tomášovo bratrů, který před dvěma lety zemřel.

Děti si vzala do péče babička z matčiny strany, ale na výchovu chlapců nestačila, tak je umístila do dětského domova.

Vztah babičky k chlapcům je složitý. Před narozením dalších synů žila matka s Tomášem u babičky, která se tak podílela na jeho výchově. Z toho důvodu má k Tomášovi diametrálně odlišný vztah a před jeho nevlastními bratry ho výrazně preferuje. Posílá dárky pouze jemu a když přijede do dětského domova na návštěvu, na procházku bere pouze Tomáše.

6.3.2 Osobní anamnéza

Tomášovi je 14 let a chodí do školy pro žáky se speciálními potřebami.

S bratry má hezký vztah. Je zvyklý vystupovat jako jejich mluvčí, hlídat je a pomáhat jim. Je mu líto, že babička bratry přehlíží, ale nechce přijít o její přízeň, takže se jí nevzpírá a na nespravedlnost před ní neupozorňuje.

Je vidět, že je z domova zvyklý na samostatnost. Respektuje pravidla, je spolehlivý, zapojuje se do aktivit, je aktivní a samostatný. Dokáže dobře popsat svoje pocity. Pokud se Tomáš musí konfrontovat s negativně naladěným nebo v Tomášově očích nechopným dítětem, často ho popadají návaly vzteku. Pokud se tak stane, odporuje, vzteká se a neváhá se stavět do opozice ani dospělým. Pokud člověk projeví upřímný zájem o jeho emocionální stav a nestaví se do pozice autority, ani nehodnotí, Tomáš je většinou ochotný své pocity prokomunikovat a jeho vztek rychle mizí.

Před umístěním do dětského domova se Tomáš doma často nudil a vyhledával závadové party starších chlapců. Je ovlivnitelný silnějšími typy, ať už negativním nebo pozitivním způsobem. V dětském domově je oblíbený.

6.3.3 Osobní kontakt v rámci Kulturně vzdělávacího projektu

Tomáš byl na setkání pouze jednou, zrovna když bylo přítomno málo ostatních dětí, které byly všechny ve věku kolem deseti let. Díky těmto okolnostem měl jeden z dobrovolníků čas se individuálně věnovat Tomášovi.

Tomáš byl rád, že si s ním povídá někdo z dospělých a dobrovolníkovi začal rychle důvěřovat.

Svěřil se, že byl o víkendu u babičky, ale spal u bratrance, kde se opili, v důsledku se bratranec pokálel. Tomáš říkal, že ten stejný večer byl fyzicky napaden přítelem jeho sestřenice, protože s ním odmítl dále pít. Proto raději odešel přespat do parku, protože bylo léto. Není jasné, jestli na sebe chtěl Tomáš upozornit a historku si vymyslel nebo byla pravdivá a Tomáš se v takto mladém věku opíjí. Dobrovolník se snažil výchovně zapůsobit a říkal Tomášovi o možných následcích alkoholu. Tomáš řekl, že o nich ví.

Když dobrovolník Tomáše poprosil, aby pomohl jednomu dítěti s vyplňováním dotazníku, okamžitě uposlechl. Dívka, ke které dobrovolník Tomáše poslal, se nudila a vyplňování dotazníku jí nebavilo.

Tomáš dostal vztek a začal na dívku křičet, že je úplně neschopná, negramotná apod. Když jiný dobrovolník Tomáše okřikl, Tomáš se začal ještě více vztekat a posléze nesmyslně argumentovat.

Dobrovolník, se kterým si Tomáš předtím povídal, si ho vzal stranou a zeptal se, co se stalo. Tomáš se téměř okamžitě uklidnil a sebereflexivně řekl, že se občas neovládne, že se vlastně nic nestalo.

6.3.4 Psychologická péče

Tomáš chodí pravidelně k dětské psycholožce, kde dobře spolupracuje. Rád si povídá s dospělými, nemá problém se vyjadřovat, nestydí se.

Kvůli Tomášově ovlivnitelnosti je nutné se hodně zabývat jeho přáteli a podporovat ho v realistickém náhledu.

6.3.5 Hodnocení

Na jediném setkání, kde Tomáš byl, se projevil jako ochotný a aktivní chlapec.

Nepřehlédnutelné je jeho impulzivní chování, které se projevilo hned v první hodině setkání. Svoje nevhodné chování si posléze uvědomuje, ale podle vlastních slov mu nemůže zabránit.

Tomáš má dobré verbální vyjadřování - umí vystihnout podstatu toho, co chce sdělit a má celkem širokou slovní zásobu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjištění míry přínosu Kulturně vzdělávacího projektu pro děti z dětského domova.

Z teoretické části vyplynulo, že od začátku fungování Kulturně vzdělávacího projektu byly stanoveny konkrétní cíle. Bez předchozích zkušeností se některé cíle ukázaly jako příliš vysoké, nereálné. Díky postupně přibývajícím zkušenostem jsme byli schopni rozpoznat, které reálné jsou.

Dalším poznatkem je pozitivní přínos interakce dobrovolníků a dětí. Postupným vyhodnocováním se ukázalo, že větší míra svobody v tvoření a realizování programu dobrovolníkům svědčí za předpokladu, že míře svobody odpovídá míra odpovědnosti a teoretické průpravy.

Kulturně vzdělávací projekt se v průběhu své existence flexibilně přizpůsoboval specifickým potřebám dětí, potažmo dětského domova.

Tato práce také poukazuje na specifika dětí v ústavní výchově (úroveň sociálních dovedností, psychická deprivace a subdeprivace, možnost syndromu CAN) a na nutnost brát tato specifika v úvahu při práci s nimi.

Praktická část ukázala konkrétní přínosy pro děti (informace a poučení, zážitky, možnost navázání vztahu s jinými lidmi, možnost ovlivňovat dění kolem sebe).

Kvůli méně častému setkávání a laickému vedení nemohlo dojít ke změnám patologického chování nebo vyřešení interpersonálních problémů, ale bylo možné přispět ke snažení odborníků.

Z povahy Kulturně vzdělávacího projektu a jeho možností byla naplněna možná míra přínosu pro děti, s výjimkou propojení dětského domova s okolní komunitou, což se snad podaří v nadcházejících letech.

Soupis bibliografických citací

Monografie:

BEDNÁRIK, A., BÚTORA, M. *Čítanka pre neziskové organizácie*. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2003, 189 s. ISBN 80-968095-9-8

ČÁP, J., DYTRYCH, Z. *Utváření osobnosti v náročných životních situacích*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, 118 s.

DRAPELA, V. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 1997, 175 s. ISBN 80-7178-766-3

KOCOURKOVÁ, J. *Sexuální zneužívání dětí*. in Říčan, P., Krejčířová, D., *Dětská klinická psychologie*, Praha: : Grada Publishing, 1997, 450 s. ISBN 80-7169-512-2

KOSINA, K. *Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky*. Praha: Agnes, 2003, 79 s. ISBN 80-902633-X-7

KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. *Vzpouza deprivantů*. Praha: Makropulos, 1996, 303 s. ISBN 80-901776-8-9

KREJČÍŘOVÁ, D. *Syndrom týraného dítěte*. in Říčan, P., Krejčířová, D., *Dětská klinická psychologie*, Praha: Grada Publishing, 1997, 450 s. ISBN 80-7169-512-2

LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Avicenum, 1974

PIPEKOVÁ, J. A kol. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998, 234 s. ISBN 80-85931-65-6

SVOBODA, M. (ed.), KREJČÍŘOVÁ, D., VÁGNEROVÁ, M. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2001, s.791 ISBN 80-7178-545-8

VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004, s.356 ISBN 80-246-0841-3

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-802-3

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum, 2005, s.467 ISBN 80-246-0956-8

VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Stručný průvodce dětskou krizovou intervencí*. Praha: UK v Praze – 3. LF, Růžová linka, 2006, 71s. ISBN 80-239-8347-4

TOŠNAR, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. 149 s. ISBN 80-7178-514-8

Podnikatelský plán Rozmarýny o.p.s. pro rok 2008. Praha: Ateliér 69, 2007

Příručka pro dobrovolníky. ADRA

Výroční zpráva Rozmarýny o.p.s. pro rok 2006. Praha: Ateliér 69, 2006

Slovníky:

Hartl, P., Hartlová, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 107, 121, 253, 583, 636. ISBN 80-7178-303-X

Disertační a diplomové práce:

PURKOVÁ, V. *Sociální dovednosti dětí v dětských domovech*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008b

Internetové citace:

Co je vlastně dobrovolnictví? /online/. c2000, poslední revize 21.4.2009, /cit.2009-4-28/. Dostupné z http://www.dobrovolnik.cz/d_coje.shtml

Corporate volunteering /online/. c2009, /cit.2009-4-28/. Dostupné z http://www.volunteeringillawarra.org.au/corporate_v.html

Dětský domov /online/. c1999, poslední revize 21.4.1999, /cit.2009-4-28/. Dostupné z <http://www.materska-nadeje.cz/slovník.htm>

Firemní dobrovolnictví /online/. c2001, poslední revize 25.10.2004, /cit. 2009-4-10/. Dostupné z <http://www.donorsforum.cz/firemni-dobrovolnictvi>

Obecně prospěšná společnost /online/. c2002, poslední revize 22.9.2005, /cit.2009-4-28/. Dostupné z <http://www.vitaova.cz/clanek.asp?id=126>

Projekt /online/. c2005, poslední revize 2.9.2008, /cit 2009-4-28/. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Projekt>

Virtuální dobrovolnictví /online/. c2000, poslední revize 21.4.2009, /cit. 2009-4-12/. Dostupné z http://www.dobrovolnik.cz/l_organ.shtml#8

Zákon č. 109/2002 Sb., O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních /online/. c1996, poslední revize 6.11.2006, /cit.2009-4-15/. Dostupné z <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavni-vychovy-nebo-ochranne-vychovy-ve-skolskych-zarizenich-a-o-preventivne-vychovne-peci-ve-skolskych-zarizenich-a-o-zmene-dalsich-zakonu>

Nepublikované:

KOSOVÁ, K., PURKOVÁ, V. *Programová metodika Rozmarýny o.p.s.* Ineditní text, 2009

KÖNIGSMARKOVÁ, E. *Metodika Za SAMOstatností.* Ineditní text, 2009

PROCHÁZKOVÁ, J. *Syndrom CAN .* Ineditní text, 2009

PURKOVÁ, V. *Metodika SAMOforu.* Ineditní text, 2008a

TOMANOVÁ, J. *Metodika Kulturně vzdělávacího projektu Rozmarýny o.p.s.* Ineditní text, 2008

TOMANOVÁ, J. *Projekt Komunita Rozmyrýny o.p.s.* Ineditní text, 2009

TOMANOVÁ, J. *Metodika dobrovolnictví.* Ineditní text, 2009b

VIDLÁKOVÁ, V. *Zápis z výjezdu do dětského domova Klánovice.* Ineditní text, 2007

Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby v rámci projektů Rozmarýny obecně prospěšné společnosti na školní rok 2008/2009. Ineditní text, 2008.

Zakládací smlouva Rozmarýny o.p.s. Ineditní text, 2005

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora: Jitka Tomanová

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Kulturně vzdělávací projekt v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna

Počet stran bez příloh: 42

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 36

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 2

Počet internetových odkazů: 8

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Rok dokončení práce: 2009

Resumé

Jméno: Jitka Tomanová

Název práce: Kulturně vzdělávací projekt obecně prospěšné společnosti Rozmarýna

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Rok: 2009

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Klíčová slova: Dětský domov, dobrovolnictví, dobrovolník, kazuistika, obecně prospěšná společnost, projekt, psychická deprivace, sociální dovednosti, syndrom CAN

Cílem bakalářské práce Kulturně vzdělávací projekt v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna bylo zjištění míry přínosu zmíněného projektu pro děti z dětského domova.

Pro zjištění přínosu jsem nejprve analyzovala jednotlivé prvky, které přínos ovlivňují: Rozmarýna o.p.s., jako zázemí projektu, cíle a možnosti Kulturně vzdělávacího projektu, potenciál dobrovolníků, coby realizátorů a specifika dětí z dětského domova, tedy klientů. Tyto prvky odpovídají členění kapitol teoretické části. Praktická část je zpracovaná ve formě kazuistik, pro konkrétní dokreslení představy o průběhu projektu.

Z teoretické části vyplynulo, že Rozmarýna je vhodným zázemím pro projekt realizovaný dobrovolníky. Princip Rozmarýny, že pracovním nástrojem jsou zaměstnanci, potažmo i dobrovolníci, o které je nutno pečlivě dbát, podporuje motivaci dobrovolníků dobře vykonávat svojí práci.

Vývoj projektu ukázal, že na začátku jeho fungování byly některé cíle nereálné. Díky přibývajícím zkušenostem bylo možné stanovit cíle přiměřené povaze projektu.

Interakce dobrovolníků a dětí má samostatný pozitivní přínos nezávislý na projektu. Kontakt s dospělými-neodborníky v kombinaci s interakcí dětí s odborníky (psychologové, vychovatelé) může pro děti být podnětné při tvorbě obrazu dospělého člověka, příp. hledání vzoru. Dále se ukázalo, že větší míra svobody v tvoření a realizování programu dobrovolníkům svědčí za předpokladu, že míře svobody odpovídá míra odpovědnosti a teoretické průpravy.

Zmíněná specifika dětí v ústavní výchově (úroveň sociálních dovedností, psychická deprivace, možnost syndromu CAN) poukazují na nutnost brát je v úvahu při práci s těmito dětmi.

Kvůli méně častému setkávání a laickému vedení nemohlo dojít ke změnám patologického chování nebo vyřešení interpersonálních problémů, ale bylo možné přispět ke snažení odborníků.

Z povahy Kulturně vzdělávacího projektu a jeho možností byla naplněna možná míra přínosu pro děti (informace a poučení, zážitky, kontakt s jinými lidmi, možnost ovlivňovat dění kolem sebe), s výjimkou propojení dětského domova s okolní komunitou, což se snad podaří v nadcházejících letech díky proměně Kulturně vzdělávacího projektu v projekt Komunita.

Název bakalářské práce: Kulturně vzdělávací projekt v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna

Autorka bakalářské práce: Jitka Tomanová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Oponentka absolventské práce: Mgr. Miluše Baginská

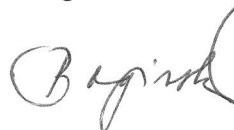
Posudek oponentky:

Studentka Jitka Tomanová (dále jen autorka) si vybrala za téma bakalářské práce popis projektu kulturně – vzdělávacího, který vznikl v Rozmarýně o.p.s., kde autorka vykonává svou odbornou školní praxi. Po vysvětlení klíčových pojmů se autorka zaměřuje na popis samotného zařízení Rozmarýna, ve kterém klade důraz na individuální a lidský přístup ke klientům ze strany pomáhajících (pracovníků, dobrovolníků), a také k pracovníkům organizace ze strany managementu. Následující kapitola obsahuje nástin vývoje kulturně vzdělávacího projektů (od roku 2006 po současnost). Vzhledem k podpoře dobrovolnické činnosti věnovala autorka několik stránek náplni práce a motivaci dobrovolníků v Rozmarýně. Poslední dvě kapitoly se věnují „neprojektové“ části organizace, a to samotným klientům, kterým je projekt určen. V praktické části autorka formou tří kazuistik představuje klienty – chlapce – využívající kontakt a pomoc projektu.

Práce je spíše popisná, snaží se poukázat uceleným způsobem na problematiku dětí a mladistvých žijících v dětských domovech v kontextu kulturně-vzdělávacího projektu. Zaměřuje se na zhodnocení přínosu projektu (viz. záměr autorky). Oceňuji autorčiny zkušenosti a velkou snahu, kterou v pomoci klientům v rámci projektové činnosti vyvíjí, méně už písemné provedení ve smyslu chybějící provázanosti tématu – mezi kapitolami postrádám návaznost a podrobný výstup – význam tématu pro psychosociální oblast. Uvítala bych také srovnání praxe Rozmarýny o.p.s. s jinými pomáhajícími nestátními zařízeními – čtenář by tak získal objektivní obraz o reálných možnostech pomoci vybrané cílové skupině klientů žijících v ústavní péči – práce by získala hloubku a větší význam. Takto se mi jeví téma jako informativně popisné a jednostranně zaměřené na jeden projekt. Výše uvedené srovnání doporučuji jako téma k diskusi při obhajobě.

V Praze 11. 5. 2009

Mgr. Miluše Baginská

Posudek na bakalářskou práci Jitky Tomanové Kulturně vzdělávací projekt v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna (PVŠPS, 2009)

Bajkářská práce je monotematickou studií o činnosti obecně prospěšné společnosti Rozmarýna, která se zabývá problematikou dětí a mladých lidí z dětského domova. Autorka se zaměřila na realizaci Kulturně vzdělávacího projektu a pokusila se zhodnotit přínos tohoto projektu.

První kapitola její práce je věnována vymezení klíčových pojmů. Ve druhé je podán popis Rozmarýny o.p.s. a jsou v ní popsány jak poslání, tak cíle a přístup ke klientům a zaměstnancům, s nimiž se v této společnosti lze setkat. Popsány jsou i projekty probíhající pod záštitou Rozmarýny o.p.s. Jsou to projekty dělené do dvou programů: *Za ruku* (preventivní program) a *Ruku v ruce* (podporující program). V následující kapitole se autorka věnovala *Kulturně vzdělávacímu projektu*, který spadá do oblasti preventivního programu *Za ruku*.

Čtvrtá kapitola se zabývá realizátory Kulturně vzdělávacího projektu, - je tedy zaměřena na dobrovolníky, kteří v obecně prospěšné společnosti Rozmarýna působí. V této souvislosti se autorka věnuje typům dobrovolnictví v Rozmarýně o.p.s a podmínkám, v nichž dobrovolníci působí; zmíněna je náplň práce dobrovolníků a náplň práce a funkce koordinátora dobrovolníků. Autorka nevynechala ani otázku motivace dobrovolníků. Poslední kapitola teoretické části je zasvěcena popisu cílové skupiny klientů Rozmarýny o.p.s., tedy dětem a mladým lidem z dětského domova. V této kapitole se autorka zabývala i tím, jak se vlastně děti do dětského domova dostanou, popsala jejich specifické rysy.

Tzv. výzkumná část obsahuje vybrané kasuistiky dětí z dětského domova - a tyto kasuistiky obsahují rodinnou a osobní anamnézu dětí, popisy jejich interakcí s dobrovolníky, uvádějí řešení problému dítěte a jejich hodnocení. V závěrech práce se autorka pokusila o stručné kritické zhodnocení činnosti obecně prospěšné společnosti Rozmarýna, uvádí i korekce, k nimž došlo na základě nově získávaných zkušeností.

Celkové hodnocení: text je zpracován velmi pečlivě. Autorka upozornila zvláště na problémové rysy vývoje dětí, které byly týrány, deprimovány apod. - a poté umístěny do dětského domova. Téma práce je aktuální, nosné a věnuje se mapování činnosti organizace, která je poměrně nová. Vcelku se autorka s problematikou vypořádala, kasuistické studie jsou stručné, výstižné, ilustrující. Jelikož autorka splnila požadavky kladené na bakalářské práce, lze její práci doporučit k obhajobě.